

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1928 kl. 3 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 9, i anledning av väckt motion angående avskaffande av den enskilda affärsmässiga platsförmedlingsverksamheten.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 317, hava herrar *Holmström* i Stockholm och *Carlsson* i Stockholm hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av erforderliga åtgärder i syfte att den enskilda affärsmässiga platsförmedlingsverksamheten skyndsammast må kunna avskaffas och att Kungl. Maj:t, där så finnes erforderligt, måtte förelägga riksdagen de förslag, som därav kunna föränledas.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionen av *socialstyrelsen* och *överståthållarämbetet i Stockholm*, vilket sistnämnda för sin del åberopat ett av *polismästaren i Stockholm* avgivet yttrande i frågan. Socialstyrelsens och polismästarens yttranden hava såsom bilagor fogats till detta utlåtande.

Yttranden.

Till utskottet har vidare från *Stockholms hembiträdesförening* inkommit en skrivelse, i vilken föreningen uttalar sin anslutning till motionen ifråga.

I den föreliggande motionen lämnas åtskilliga exempel på missförhållanden, som vidlåda den enskilda, affärsmässigt bedrivna platsförmedlingsverksamheten på det område, inom vilket dylik verksamhet ännu spelar någon nämnvärd roll, nämligen ifråga om förmedling av kvinnlig arbetskraft till hemmen. Särskilt rikta sig anmärkningarna mot de ofta öskäligt höga arvoden och provisioner, som en del förmedlingsbyråer avkräva de arbetssökande. Att de framförda anmärkningarna äro befogade vitsordas jämväl i de över motionen avgivna yttrandena och torde för övrigt vara väl känt av var och en, som kommit i beröring med sådan verksamhet, varom här är fråga. Meningarna torde ej heller vara delade ifråga om önskvärdheten av att få till stånd en ändring, som kunde råda bot för de påtalade missförhållandena. I sådant syfte förorda motionärerna för sin del, att all enskild, affärsmässig platsförmedlingsverksamhet skall förbjudas.

Utskottet.

Den tanke, som uppenbarligen ligger bakom detta förslag, nämligen att det *Bihang till riksdagens protokoll 1928. 13 saml. 4 avd. 7 häft. (Nr 9.)* 1

enskilda förvärvsbegäret bör i möjligaste mån avkopplas ifråga om sådan verksamhet, som avser att bereda anställning åt arbetssökande, är enligt utskottets mening principiellt riktig. Men utskottet anser sig det oaktat icke kunna i nuvarande läge tillstyrka bifall till motionen, varvid utskottet stöder sig på i huvudsak följande omständigheter.

Den offentliga arbetsförmedlingen i riket har visserligen efter hand avsevärt utvidgats till sitt omfång samt vuxit i effektivitet, och socialstyrelsen har, enligt vad den framhåller, oavslåtligen sin uppmärksamhet riktad på frågor, i vad mån den offentliga arbetsförmedlingen må kunna ytterligare förkovras. Men det torde dock ej kunna bestridas, att den ännu ej är rustad att på ett tillfredsställande sätt kunna på alla områden tillgodose föreliggande behov av arbetsförmedling. Och innan så är fallet, torde det ej lämpligen böra ifrågasättas, att avskaffa den privata förmedlingsverksamheten, där denna visar sig hava en verklig uppgift att fylla.

Utvecklingen på förevarande område har under senare år gått i riktning mot en avskrivning efter hand av den privata förmedlingsverksamheten. Och en fortsatt utveckling i denna riktning torde bliva en naturlig följd av en ökad effektivitet hos den offentliga arbetsförmedlingen, då ju kommissionärskungörelsen av den 5 maj 1916 för beviljande av kommissionärsrättigheter förutsätter ett förefintligt behov. I detta sammanhang torde böra framhållas, att de s. k. arbetslöshetsakkunniga ägnat stor uppmärksamhet åt den offentliga arbetsförmedlingens organisation, varför man torde kunna förvänta, att frågan om en fortsatt utbyggnad av denna verksamhet kommer att upptagas till prövning i samband med frågan om åtgärder mot arbetslösheten.

Utskottet håller sålunda före, att man för närvarande ej kan utan påtagliga olägenheter tillgripa en så radikal åtgärd som att helt avskaffa den privata platsförmedlingen. I stället torde man tills vidare böra inrikta sig på att genom skärpta bestämmelser och ökad kontroll söka att i görligaste mån avhjälpa de missförhållanden, som vidlåda denna verksamhet. I sådant hänseende vill utskottet särskilt peka på behovet av en sådan ändring i kungörelsen angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning, att det ej lämnas kommissionärerna öppet att efter eget gottfinnande uppgöra taxa för platsförmedlingsarvoden. Jämväl torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke en skärpning av straffsatserna för överträdelse av berörda kungörelse kunde vara av behovet påkallad. En centralisering till socialstyrelsen av prövningen av ansökningar om kommissionärsrättigheter, vilken uppgift nu påvilar vederbörande länsstyrelser, synes även vara att förorda, då härigenom en enhetlig behandling av dylika ärenden skulle ernås samtidigt med att hos den myndighet, som har att övervaka den offentliga arbetsförmedlingen, skulle vinnas en samlad erfarenhet rörande behovet på skilda områden av arbetsförmedling av ena eller andra slaget. Beträffande såväl frågan om normaltakor för den privata arbetsförmedlingen som frågan om dylik centralisering föreliggande redan förslag, som för närvarande äro föremål för Kungl. Maj: ts prövning.

Under återopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,
att förevarande motion icke måtte till någon andra kamma-
rens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 maj 1928.

På utskottets vägnar:
ELOF LINDBERG.

Närvarande: herrar *Lindberg*, *Lilliecreutz*, *Herou*, *Morfeldt*, fru *Nordgren* samt
herrar *Larson* i Tönnersa, *Persson* i Falla, *Johnsson* i Kalmar, *Sandberg* och *Svens-
son* i Högsjöhult.

Reservation

av herrar *Herou*, *Morfeldt* och *Johnsson* i Kalmar, vilka ansett, att utskottet
bort tillstyrka bifall till den föreliggande motionen.

Bilaga 1.

Stockholm den 29 februari 1928.

Kungl. Socialstyrelsen.

Till

Riksdagens Andra Kammares fjärde tillfälliga utskott.

Genom beslut den 10 februari 1928 har Kungl. Maj: t med anledning av skri-
velse den 3 februari 1928 från riksdagens andra kammars fjärde tillfälliga
utskott med anhållan om yttrande av socialstyrelsen över, bland andra, följande
inom kammaren väckta motioner, nämligen nr 307 ifråga om ändring i kungö-
relsen angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning och nr
317 angående avskaffande av den enskilda affärsmässiga platsförmedlingen,
anbefallt styrelsen att avgiva och till nämnda utskott överlämna de av utskottet
sålunda begärda yttrandena. Till fullgörande av det givna uppdraget får sty-
relsen rörande berörda båda motioner anföra följande.

Vad angår innehållet i motionen nr 317 vill socialstyrelsen icke förneka, att
missförhållanden av den art, som i motionen angivas, förekomma vid privat
kommissionärsverksamhet. Och likaledes kan styrelsen med stöd av både egen
och polismyndighetens erfarenhet vitsorda de betydande svårigheter att åväga-

bringa bevisning, som yppa sig, då det gäller att genom beivrande av förseelser åvägbringa rättelse. Missförhållandena ifråga hava också föranlett ingående överväganden om åtgärder till deras motverkande. I sådant hänseende må erinras, att styrelsen, till följd av remisser, den 18 december 1926 avgivit underdånigt utlåtande i vissa frågor rörande enskild kommissionärsverksamhet. Styrelsen har däri bland annat föreslagit, att prövningen av ansökningar om kommissionärsrättigheter, vilken uppgift enligt 1916 års kommissionärskungörelse påvilar vederbörande länsstyrelser, skulle centraliseras till socialstyrelsen. Ifrågavarande förslag har remitterats bland annat till länsstyrelserna, av vilka de flesta numera avgivit infordrat utlåtande, övervägande i tillstyrkande riktning. Frågan är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Ehuru styrelsen i de sålunda framlagda förslagen icke syftar till så långt gående åtgärder i restriktiv riktning, som i remitterade motionen förordas, är styrelsen dock fortfarande av den uppfattningen, att ett bifall till 1926 års förslag sannolikt skulle kunna förväntas leda till en mera skärpt, effektivare kontroll över de privata kommissionärerna och sålunda vara ägnat att åtminstone till en viss grad motverka de påtalade missförhållandena.

Vidare må framhållas, att det uppenbarligen står varje enskild arbetssökande fritt att med förbigående av privata kommissionärer hänvända sig direkt till den offentliga arbetsförmedlingen, och det är att hoppas, att denna skall komma att omfatta allt flera av dem, som behöva utomståendes förmedling för att erhålla anställning. Det önskvärda läro vara, att utvecklingen av sig själv går i denna riktning och att sålunda tvångsåtgärder i sådant syfte ej behöva tillgripas. Huvudvillkoret härför är givetvis, att den offentliga arbetsförmedlingen göres rustad att fylla en dylik uppgift. Nätet av offentliga arbetsförmedlingsanstalter har också, såsom ju även motionärerna erkänna, efter hand avsevärt utvidgats till sitt omfång och vuxit i effektivitet. Styrelsen har för sin del haft och har oavslutligen sin uppmärksamhet riktad på frågor, i vad mån den offentliga arbetsförmedlingen må kunna ytterligare förkovras. Nämnas må i sådant hänseende, att styrelsen sedan nästlidne höst i samråd med statens arbetslöshetskommission överväger åtgärder till främjande av ökad effektivitet hos den offentliga arbetsförmedlingen i så måtto, att dess organ skulle göras bättre rustade än hittills att effektivt söka uppspara det latent behovet av ytterligare arbetskraft. Ett steg i samma riktning utgör också det av styrelsen framlagda förslaget om åtgärder till främjande av ungdomsförmedlingen, vilket Kungl. Maj:t innevarande år underställt riksdagens prövning.

Att styrelsen emellertid icke ansett sig böra upptaga till övervägande några mera omfattande förslag till utvidgningar av den offentliga arbetsförmedlingen i syfte att ytterligare förbättra dess effektivitet, beror på att dylika spörsmål böra ses mot bakgrunden av de frågor om åtgärder mot arbetslösheten, som för närvarande äro föremål för behandling av sakkunniga. Enligt vad styrelsen har sig bekant, ägna också de s. k. arbetslöshetssakkunniga stor uppmärksamhet åt den offentliga arbetsförmedlingens organisation. Under sådana förhållanden har styrelsen ansett en i viss mån avvaktande hållning från styrelsens sida vara den riktigaste.

Vad angår tillgripandet av så stränga åtgärder, som motionärerna föreslagit, kan styrelsen slutligen icke underlåta framhålla, att vissa vådor därav kunna framkallas. Genom det nuvarande licensförfarandet äro våra privata kommissionärer underkastade viss kontroll, låt vara att denna genom omständigheternas makt brister i effektivitet. Men själva innehavet av kommissionärsrättighet torde dock uppskattas av innehavarna och på den grund vara ägnat att utöva en i viss mån återhållande inverkan på illojal verksamhet, då nämligen

utövändet av sådan kan föranleda rättighetens indragning. Man har emellertid redan någon erfarenhet av att vissa individer och firmor företagit sig att — under sken av eller vid sidan av annan yrkesutövning — utan koncession och med anlåtande av obesvärade metoder bedriva verksamhet av ifrågavarande slag. Skulle så all yrkesmässig privat platsförmedling förbjudas, saknas icke anledning befara, att en sådan illegitim smygtrafik skulle vinna ökad utbredning och att de då uppkommande ökade straffriskerna skulle giva anledning till häremot svarande kanske ännu olämpligare förmedlingsprovisioner. Och jämväl kan ifrågasättas, om man vid ett dylikt förbud kunde underlåta att förhindra vissa enkla möjligheter att kringgå förbudet, exempelvis bildandet av föreningar, vilkas inträdes- eller årsavgifter i själva verket utgjorde den markerade gottgörelsen för en formellt avgiftsfri platsförmedling. Styrelsen får, utan att här vilja upptaga till närmare bedömande frågan huruvida ett sådant till synes erforderligt generellt förbud mot all yrkesmässig platsförmedling vid sidan av den offentliga arbetsförmedlingen vore i och för sig lämpligt eller ej, endast framhålla, att ett sådant förbud uppenbarligen skulle i sina verkningar sträcka sig längre än motionärerna åsyftat.

GUNNAR HUSS.

Knut Bergström.

Bilaga 2.

Y t t r a n d e

i anledning av en av K. A. Holmström i Stockholm och Olof Carlsson i Stockholm i riksdagens andra kammare väckt motion angående avskaffande av den enskilda affärsmässiga platsförmedlingsverksamheten.

I motionen erinras om ett av socialstyrelsen framlagt förslag om förändrad handläggning av ärenden angående kommissionsrättigheter, åsyftande en centralisering av dessa ärenden till socialstyrelsen. Motionärerna vända sig emot detta förslag och anse att den privata platsförmedlingsverksamheten bör helt och hållet avskaffas.

I ett den 4 mars 1927 avgivet yttrande förordade jag på anförda skäl en sådan centralisering som socialstyrelsen föreslagit och framförde därvid vissa allmänna erinringar beträffande den rådande tendensen till avveckling av kommissionsrättigheterna. En avskrift av nämnda yttrande bifogas.

Motionärernas förslag innebär, att den ifrågavarande förmedlingen skulle övertagas av arbetsförmedlingsanstalterna. Den skulle bli avgiftsfri och ombesörjas på det allmännas bekostnad. Till stöd för sin uppfattning om behovet av en sådan reform anför motionärerna, att de platssökande, som anlita den privata förmedlingen, ofta bliva betungade med oskäliga medlingsavgifter och att det är vanligt, att avgifter utkrävas utöver dem som äro upptagna i taxorna. Vidare anföres, att det är ett ekonomiskt intresse för dessa förmedlare, att om-

byte av platser sker så ofta som möjligt och att platsökande dragas från landsbygden till städerna.

Beträffande de överträdelser av den gällande kungörelsen, som kunnat konstateras av polismyndigheten i Stockholm, får jag meddela, att sedan år 1916 av polisdomstolen härstädes i 24 mål ådömts böter för sådana förseelser. Bötesbeloppen hava i 20 mål icke överstigit 10 kronor. Det högsta bötesbelopp som i något av målen ådömts har varit 50 kronor. Under samma tid har överståthållarämbetet i 6 fall, då svårare missbruk förekommit, återkallat lämnat tillstånd till utövande av verksamheten. Rättigheternas antal har dels härigenom och dels till följd av annan avgång, utan att ny rättighet tillkommit i stället, nedgått från 50 till 32. Av dessa nu gällande rättigheter torde emellertid endast en mindre del utövas i någon avsevärd omfattning.

I fråga om den inverkan kommissionskontoren kunnat utöva på rörligheten inom den ifrågavarande arbetsmarknaden och på tillströmningen av platsökande till städerna har polismyndigheten i Stockholm icke sådan erfarenhet att därpå kan grundas något bestämt uttalande, men det finnes naturligtvis anledning att antaga, att kommissionärernas ekonomiska intresse gjort sig gällande i nämnda hänseende. Av samma skäl kan det emellertid antagas, att den privata platsförmedlingen även påverkat förskjutningen uppåt av lönenivån för hembiträderna, varigenom kommissionärerna fått större provisioner, men de platsökande också på samma gång fått en viss komensation för de höga avgifterna.

Den föreliggande frågan har dock givetvis sin största och egentliga betydelse i vad den avser de nuvarande möjligheterna till godtycklig uppskörtning av de platssökande. Såsom i bilagda yttrande över socialstyrelsens ovannämnda förslag framhållits, är det i detta hänseende som ett verkligt behov av reformerande bestämmelser gör sig gällande. I likhet med socialstyrelsen har jag förordat en reglering efter en mera enhetlig norm av platsförmedlingsarvodena. Motionärerna hava framhållit svårigheten att fastställa normaltaxor och uttalat den meningen, att en effektiv kontroll av dessas tillämpning aldrig skulle kunna genomföras. Det synes dock icke finnas någon anledning att betvivla, att, om de nuvarande allt för litet effektiva bestämmelserna i kungörelsen skärpas i den grad, som sakens vikt kräver, det också skall bli möjligt att i stort sett utöva en tillräckligt verksam kontroll. Härvid bör särskilt beaktas, att en snäv begränsning av rättigheternas antal och risken för innehavare av rättighet att mista densamma äro omständigheter, som måste få en mycket stor betydelse i fråga om kontrollens effektivitet. Enligt min mening finnes därför icke tillräcklig anledning att övergeva lagstiftningens nuvarande huvudprincip i fråga om den privata platsförmedlingen, nämligen att den fortfarande må hava en viss uppgift, men att verksamheten skall vara ställd under särskild kontroll.

Stockholm den 5 mars 1928.

G. HARLEMAN.